

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

Developments of Teachers' Development Program Toward Research for Developing Learning for Schools Under the Secondary Educational Service Area Office 27

ยิ่งยง ประดับกรณ์¹, สุรชา อมรพันธ์²

Yingyong Pradubgorn¹, Suracha Amornpan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบ ตัวชี้วัดการพัฒนาคูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาคูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 3) เพื่อศึกษาวิธีพัฒนาคูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 4) เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาคูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 การวิจัยแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาคูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 338 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ระยะที่ 3 การศึกษาวิธีการพัฒนาคูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 27 จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการพัฒนาคูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ แล้วสังเคราะห์และสรุปเป็นวิธีพัฒนาคูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาคูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 และประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาคูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมิน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาคูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 22 ตัวชี้วัดดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ มี 2 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวางแผนแก้ปัญหาหรือการเขียนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มี 8 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมแก้ปัญหาและ

¹ นิสิตระดับปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รัศมีการผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายประถม) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายประถม)

¹ M.Ed. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Aciting Director of Mahasarakham University Demonstration School (Elementary) Mahasarakham University Demonstration School (Elementary)

พัฒนาการเรียนรู้นี้ มี 4 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 4 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล มี 4 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 5 ด้านการสรุปผลการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้นี้ มี 3 ตัวชี้วัด 2. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนแก้ปัญหาหรือการเขียนเค้าโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ การสรุปผลการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้นี้ การจัดกิจกรรมแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้นี้ การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้นี้ ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสรุปผลการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้นี้ การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้นี้ การจัดกิจกรรมแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้นี้ การวางแผนแก้ปัญหาหรือการเขียนเค้าโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ และการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ 3. วิธีการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ ประกอบด้วย 5 วิธีการ ได้แก่ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยง 4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4. การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 4.1 โปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วย 1) บทนำ 2) หลักการและเหตุผล 3) ความมุ่งหมาย 4) ผู้เข้ารับการพัฒนา 5) ระยะเวลา 6) โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา 7) วิธีการพัฒนา 8) สื่อ และ 9) การวัดและการประเมินผล ขอบข่ายเนื้อหาประกอบด้วย 5 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้นี้ โมดูล 2 ด้านการวางแผนแก้ปัญหาหรือการเขียนเค้าโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ โมดูล 3 ด้านการจัดกิจกรรมแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้นี้ โมดูล 4 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โมดูล 5 ด้านการสรุปผลการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้นี้ 4.2 การประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: โปรแกรมพัฒนาครู, วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้

Abstract

The purposes of this research were to: (1) studied elements and indicators of teachers' development toward research for developing learning for schools under the Office of Secondary Educational Service Area Office 27 (2) studied current and desirable circumstances of teachers' development toward research for developing learning for schools under the Secondary Educational Service Area Office 27 (3) studied teachers development methods toward research for developing learning for schools under the Secondary Educational Service Area Office 27 (4) develop teachers development program toward research for developing learning for schools under the Secondary Educational Service Area Office 27 The research divided into 4 phases: (1) the studied of elements and indicators for developing learning from appropriateness of elements and indicators evaluation form (2) the studied of current and

desirable circumstances of teachers' development toward research for developing learning. The subjects were 338 teachers from the questionnaire of check list and rating scale 5 (3) the studied of teachers' development methods toward research for developing learning for schools under the Office of Secondary Educational Service Area Office 27 from theoretical concepts and researches related to teachers' development methods for developing learning. Then synthesized and summarized to the teachers' development toward research for developing learning (4) the development of teachers' development program toward research for developing learning for schools under the Secondary Educational Service Area Office 27 from appropriateness and possibility of evaluation form of teachers' development program toward research for developing learning by classification the questions to rating scale 5. The statistics used were means and standard deviation. The results of the studied were as follows:

1. The elements and indicators of teachers' development toward research for developing learning consisted of 5 elements and 22 indicators as following: first element was problems and learning development needs analysis consisting of 2 indicators, second element was problem solving plans or writing research projects for learning development consisting of 8 indicators, third element was setting problem solving and learning development activities consisting of 4 indicators, fourth element was data collection and data analysis consisting of 4 indicators, fifth element was the conclusion of problem solving results and learning development consisting of 3 indicators.

2. The current circumstances of teachers' development toward research for developing learning as a whole indicated at an average level. When ordering from high to least level found that data collection and data analysis, problem solving plans or writing research projects for learning development, conclusion of problem solving results and learning development, setting problem solving and learning development activities, and problems and learning development needs analysis respectively. The desirable circumstance of teachers' development toward research for developing learning for schools under the Secondary Educational Service Area Office 27 as a whole indicated at a good level. When ordering from high to least level found that the conclusion of problem solving results and learning development, problems and learning development needs analysis, setting problem solving and learning development activities, problem solving plans or writing research projects for learning development, the conclusion of problem solving results and learning development, and data collection and data analysis respectively.

3. Teachers' development methods toward research for developing learning consisted of 5 methods as following 1) Self-study 2) Training 3) Coaching and Mentoring 4) Learning from doing and 5) Knowledge sharing.

4. The teachers' development program toward research for developing learning for schools under the Secondary Educational Service Area Office 27:

4.1 The teachers' development program toward research for developing learning for schools under the Secondary Educational Service Area Office 27 consisted of 1) Introduction 2) Rationale 3) Purposes 4) Trainees 5) Duration 6) Content and Framework 7) Development Methods 8) Materials and 9) Measurement and Evaluation. The scope of contents consisted of 5 modules including module 1) problems and learning development needs analysis, module 2) problem solving plans or writing research projects for learning development, module 3) setting problem solving and learning development activities, module 4) data collection and data analysis and module 5) the conclusion of problem solving results and learning development.

4.2 The evaluation of teachers' development program toward research for developing learning for schools under the Secondary Educational Service Area Office 27 as a whole indicated at a good level and the possibility was found at a good level.

Keywords: Teacher Development Program, Research to Improve Learning

บทนำ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้น ในการจัดกระบวนการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้สนองความต้องการของผู้เรียนรายบุคคลได้ ผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนให้มากที่สุด โดยการศึกษาถึงวิธีการสอน และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้เน้นให้ผู้สอนสามารถนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสาน หรือบูรณาการ ใช้กับกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดย กำหนดไว้ใน มาตรา 24(5) ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของ

กระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และมาตรา 30 กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้ง ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา จาก ภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยของครูทั้งในฐานะผู้วิจัย และส่งเสริมให้ผู้เรียนทำวิจัยได้ ตามที่ระบุไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว จึงจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถในการ ดำเนินการวิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการสอนของตนเองที่จะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือที่เรียกว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การวิจัยเป็นกระบวนการค้นหาความรู้ และแนวปฏิบัติที่นำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้หรือตัดสินใจพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการจัดการศึกษา และวิเคราะห์ปัญหา การสิ้นสุดของสูตรที่ไม่คาดคิดสู่การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่สร้างกรอบแนวคิด จากนั้นก็ ออกแบบ และสร้างเครื่องมือ เพื่อที่จะรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาสู่การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่ สร้างกรอบแนวคิด จากนั้นก็ออกแบบและสร้างเครื่องมือ เพื่อที่จะรวบรวม

และวิเคราะห์ข้อมูลสุดท้าย นำไปสู่การสรุปและอภิปรายผล (กรมวิชาการ, 2545) การวางแผนคือ จุดเริ่มต้นของการ พัฒนาผู้เรียนในการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเป็นการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานสิ่งที่ครูทำเบื้องต้น ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหา การเลือกสื่อวิธีการที่จะนำมาใช้ในการพัฒนา และการกำหนดเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียนเริ่มต้นจากการสำรวจสภาพการปฏิบัติงานของครูในการจัดการเรียนรู้ จะต้องตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ตามแผนการจัดการเรียนรู้หรือไม่ โดยครูต้องใช้ข้อมูลจากการบันทึกผลจากการจัดการเรียนรู้ การสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียน และการวิเคราะห์จากแบบทดสอบการเรียนรู้ เพื่อสำรวจปัญหาของผู้เรียนที่จะนำไปวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อกำหนดปัญหาที่พบว่ามีอะไรบ้าง และสาเหตุมาจากอะไร โดยจัดลำดับความสัมพันธ์ของ ปัญหาที่จะนำมาแก้ไข ซึ่งปัญหาที่พบบางปัญหาแก้ไขได้ โดยไม่ต้องใช้การวิจัยบางปัญหา เราสามารถ แก้ไขได้ โดยใช้การวิจัยในชั้นเรียน ดังนั้น การวิเคราะห์ปัญหาและการวิเคราะห์เชิงระบบ จึงมีความสำคัญ และเป็นจุดเริ่มต้นของการวิจัย (กรมวิชาการ, 2544) ปัญหาที่ครูผู้สอนประสบ คือ การมีงานอื่นมากนอกเหนือจากงานสอน การอบรม แต่ขาดประสบการณ์ ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จใน การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้สอนที่มีความขัดข้องดังกล่าว ถ้ามีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ให้เข้าใจ มีความคิดรวบยอดที่ถูกต้องจนมีพื้นฐานของการวิจัยในชั้นเรียนดีได้ฝึกฝนให้มีประสบการณ์ในบางขั้นตอน โดยเฉพาะการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วการวิจัยจะไม่หยุดที่ผู้สอนแต่จะสู่ผู้เรียนให้สามารถใช้ในกระบวนการเรียนได้ เป็นการทำให้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนให้รู้จักคิด วิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง การมีความคิดรวบยอด และมีประสบการณ์ในการทำวิจัย โดยเฉพาะการเขียนเค้าโครงการวิจัยจัดว่าสำคัญยิ่งเพราะเป็นแผนที่หรือพิมพ์ (Blue Print) ของการวางแผนจะได้ข้อค้นพบที่สนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือตอบปัญหาของการวิจัย โจทย์วิจัย (กรมวิชาการ, 2543)

จากนัยดังกล่าว เป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่จะต้องร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุน และดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อื่น และนำผลการวิจัยมาใช้แก้ปัญหา และพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตร และเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยครูผู้สอนจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพราะคุณภาพของการ จัดการศึกษาของประเทศขึ้นอยู่กับครูแต่ละท่านที่สามารถทำงานอย่างมืออาชีพเป็นระบบและ รับผิดชอบต่อผลที่ได้ นั่นคือ ครูมีความสามารถ มีศักยภาพในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน หรือมีการ พัฒนาคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง และเครื่องมือสำคัญของการทำงานอย่างมืออาชีพ คือ การวิจัยซึ่งเป็นกระบวนการทำงานที่สามารถดำเนินการได้อย่างมีระบบมีผลที่น่าเชื่อถือ (สุทิน วงศ์ประพันธ์, 2551)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 เป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานในสังกัด จำนวน 60 โรงเรียน แยกเป็นสหวิทยาเขต จำนวน 7 สหวิทยาเขต จากผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา (ปีการศึกษา 2558) ในส่วนของการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อื่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ได้มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน โดยสนับสนุนให้มีการเผยแพร่งานวิจัยและนวัตกรรมของบุคลากร แต่จากการสรุปผลการดำเนินงานพบว่า ยังมีงานวิจัยในชั้นเรียนของครูน้อยมาก งานวิจัยในชั้นเรียนที่พบส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการทำผลงานทางวิชาการเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะของครูเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่าผลงานวิจัยที่เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อื่นมีน้อยมากเช่นกัน ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากครูครูไม่ได้ใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการ

จัดการเรียนรู้ หรือขาดความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ผลการประเมิน O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 ระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 รวมทั้งสังกัดใน 5 วิชา มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา คือ ภาษาไทยคะแนนระดับเขตเฉลี่ยร้อยละ 45.82 ระดับประเทศเฉลี่ยร้อยละ 49.36 คณิตศาสตร์คะแนนระดับเขต เฉลี่ยร้อยละ 24.00 ระดับประเทศเฉลี่ยร้อยละ 26.59 วิทยาศาสตร์คะแนนระดับเขตเฉลี่ยร้อยละ 31.79 ระดับประเทศเฉลี่ยร้อยละ 33.40 ภาษาอังกฤษคะแนนระดับเขตเฉลี่ยร้อยละ 21.47 ระดับประเทศเฉลี่ยร้อยละ 24.98 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2558)

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในสถานศึกษาที่ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องตระหนัก และให้ความสำคัญผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 มีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนางานส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงนำไปสู่การวางแผนและหาแนวทางในการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงและกระบวนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา และถือเป็นการเพิ่มศักยภาพการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดการพัฒนาคู่มือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

3. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 27

4. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาคู่มือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

วิธีการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการขอหนังสือราชการในการเก็บข้อมูลจากทางคณะศึกษาศาสตร์ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ ติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ ดำเนินการจัดส่งเครื่องมือทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบประเมินกำหนดรหัส ให้คะแนน และบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของการ

วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ วิเคราะห์ค่าดัชนีความ สอดคล้อง โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่.60 ขึ้นไป (ไพศาล วรรค์, 2554)

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และ สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อสำหรับสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

1. ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 2,700 คน กลุ่มตัวอย่างที่ ได้แก่ ครู 338 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับ ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น ให้ได้มาซึ่งกลุ่ม ตัวอย่าง (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ รายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ผ่าครูหรือเจ้าหน้าที่ ของโรงเรียน และจัดส่งกลับทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ทั้งหมดมาหาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของแบบสอบถามในแต่ละด้านแต่ละข้อ

ระยะที่ 3 การศึกษาวิธีการพัฒนาครูด้าน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 27

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความ เหมาะสมของวิธีพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนรู้อ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบประเมินความเหมาะสมของวิธีการพัฒนาครู ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ ติดต่อบริษัท ประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการประเมินความเหมาะสมของวิธีพัฒนาครูด้าน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งเครื่องมือทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ แบบประเมินความเหมาะสมของวิธีพัฒนาครูด้าน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อโดยใช้เกณฑ์การแปล ความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนา ครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อสำหรับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของ โปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียน รู้อ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยจำแนกข้อคำถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของLikert กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดย นัดหมาย วันเวลาและสถานที่ไว้ล่วงหน้ากับผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบประเมิน ทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดย ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหา ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินในแต่ละด้าน แต่ละข้อ ร่างโปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้อ ประเมินความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อำเภอสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบ ตัวชี้วัดของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อำเภอสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อำเภอประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 22 ตัวชี้วัด ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้อำเภอ มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา 2) การกำหนดแนวทางเลือกในการแก้ปัญหา องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวางแผนแก้ปัญหาหรือการเขียนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อำเภอ มี 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ชื่อเรื่องการวิจัย 2) ความสำคัญของปัญหา 3) วัตถุประสงค์การวิจัย 4) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 5) แนวคิดหลักการทฤษฎีที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา/พัฒนา 6) วิธีดำเนินการวิจัย 7) วิธีดำเนินการวิจัย 8) วิธีดำเนินการวิจัย องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้อำเภอ มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม 2) เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้อำเภอ 3) การหาประสิทธิภาพวิธีการหรือนวัตกรรม และคุณภาพเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้อำเภอ 4) การนำวิธีการหรือนวัตกรรม และคุณภาพเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้อำเภอไปใช้ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล มี ตัวชี้วัด 4 ได้แก่ 1) ลักษณะของข้อมูล 2) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล 4) สถิติพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 5 ด้านการสรุปผลการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้อำเภอ มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การนำเสนอผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้อำเภอ 2) การสรุปผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้อำเภอ 3) การเขียนรายงานการวิจัยทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อำเภอ เป็นการพัฒนาทางเลือก

ในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมด้วยตัวของครูผู้สอนเองมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลดีที่สุดด้วยตัวครูเองซึ่งการวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญดังนี้ 1) เป็นการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนด้วยวิธีการวิจัยโดยการนำนวัตกรรม เทคนิค หรือวิธีการที่มีคุณภาพ ผ่านกระบวนการวิจัยที่น่าเชื่อถือมาแล้ว มาใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียนโดยตรงอันจะมีผลให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้ 2) เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้นและยังเป็นการแสดงถึงความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู 3) เป็นการเผยแพร่ความรู้จากการปฏิบัติจริง อันจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย 4) เป็นการส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้าด้านการวิจัยทางการศึกษาและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นผลงานทางวิชาการเพื่อกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้นได้ (ชาติเรศธรรม, 2545) อีกทั้งจุดมุ่งหมายประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาก็คือการมุ่งหวังให้ผู้เรียนในปัจจุบันได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัย ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ เป็นการค้นพบองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอน อันเป็นกระบวนการที่สำคัญของการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้อำเภอที่สำคัญของมนุษยชาติ ในการจัดการเรียนรู้อำเภอ ถ้าผู้สอนจัดการเรียนรู้อำเภอโดยใช้การวิจัยเป็นฐานผู้เรียนก็จะเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย ที่มีขั้นตอน มีสมมติฐาน และมีการค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ตรงกันข้าม ผู้สอนสอนโดยการบอกเล่าความรู้ ผู้เรียนก็จะเรียนรู้ด้วยวิธีการจำคำบอกเล่านั้นโดยไม่ผ่านกระบวนการเรียนรู้อำเภอ ซึ่งไม่นานนัก ความรู้ที่เกิดจากการจำคำบอกเล่าก็จะลืมไปในที่สุด (สนิท สัตโยภาส, 2556)

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อำเภอสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อำเภอสำหรับสถานศึกษาสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ การสรุปผลการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ การวางแผนแก้ปัญหาหรือการเขียนเค้าโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการศึกษา วิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ วางแผนแก้ปัญหาการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ ทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ผลการใช้วัตกรรมการเรียนรู้ และให้ผู้สอนสามารถนำกระบวนการวิจัยมาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยการใช้เทคนิควิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการวิเคราะห์ปัญหา สร้างแนวทางเลือกในการแก้ปัญหา ดำเนินการตามแนวทางที่เลือก และสรุปผลการแก้ปัญหา อันเป็นการฝึกทักษะ ฝึกกระบวนการคิด ฝึกการจัดการจากการเผชิญสภาพการณ์จริง และปรับปรุงมวลประสบการณ์มาใช้แก้ปัญหา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มุ่งให้ผู้บริหารทำการวิจัยและนำผลการวิจัยมาประกอบการตัดสินใจ รวมทั้งจัดทำนโยบายและวางแผนบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่นำไปสู่คุณภาพการจัดการศึกษา และเป็นแหล่งสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ (กรมวิชาการ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทินวงศ์ประพันธ์ (2551) ซึ่งได้ทำการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ส่งผลต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการ

ศึกษาพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ในการวิจัย ด้านแรงจูงใจ ด้านเจตคติต่อการวิจัย และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับและอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านงบประมาณและด้านเวลา ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกันมีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยรวมแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ เสาวภาคย์ รัชพล (2552) ได้ทำการศึกษาปัญหา และแนวทางพัฒนาการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครู ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดเทศบาล จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 3 ด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจด้านการทำวิจัย ได้แก่ ปัญหาการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหาในเรื่องที่จะทำวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล การออกแบบการวิจัย และความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องมีประโยชน์จึงเพิ่มเติมงบประมาณให้เพียงพอเห็นความสำคัญของการสนับสนุนการทำวิจัยตระหนักในการใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและยอมรับต่อครูผู้มีความรู้ด้านการศึกษา และปัญหาทักษะและความชำนาญในการทำวิจัย ได้แก่ ปัญหาความรวดเร็วในการค้นคว้าเอกสาร ตำรา วารสารการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ความชำนาญในการเลือกโปรแกรมและวิเคราะห์ข้อมูล และความสามารถในการหาแหล่งสนับสนุนการทำวิจัย

3. การศึกษาวิธีพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

วิธีการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ พบว่า ประกอบด้วย 5 วิธีการ ได้แก่ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยง 4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีวิธีการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน แต่เป็นวิธีที่เกิดจากการผสมผสานกระบวนการพัฒนาบุคลากร ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อต้องการที่จะพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งในโปรแกรมจะต้องมีวิธีการพัฒนาที่หลากหลายและนำวิธีการพัฒนามาบูรณาการตามความเหมาะสม ผู้วิจัยจึงได้นำวิธีการพัฒนาบุคลากรที่ได้จากการสังเคราะห์นำมาใช้เป็นวิธีพัฒนาครูด้านวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนพ สกลศิลป์ศิริ (2553) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีภารกิจหลักคือการบริหารงานวิชาการ บริหารงานบุคคล บริหารงานงบประมาณและบริหารงานทั่วไป โดยมีระบบการประกันคุณภาพภายในด้วย แต่ปัญหาคือโรงเรียนไม่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกด้านคุณภาพครูโดย สมศ. เมื่อได้ร่วมกันศึกษาจึงพบว่า สภาพปัจจุบัน คือ 1) ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการพัฒนาตนเอง 2) ครูได้รับการพัฒนาไม่ต่อเนื่อง 3) ครูส่วนใหญ่ยังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดิมเน้นการบรรยายซึ่งไม่สนองหลักการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การพัฒนาครูยังขาดระบบที่มีคุณภาพ ดังนั้นสภาพที่คาดหวังคือ ครูเป็นคนดีและมีคุณภาพสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ร่วมกันพิจารณากำหนดและประเมินทางเลือกเพื่อนำสู่การปฏิบัติที่เชื่อมั่นว่าจะสามารถแก้ปัญหาและเกิดสภาพที่คาดหวังได้ ซึ่งปรากฏว่าได้สองทางเลือก คือ 1) การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 2) โรงเรียนจัดกิจกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องความต้องการจำเป็น ผลปรากฏว่าสามารถกำหนดเป็นโครงการและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการได้ 6 โครงการ คือ 1) โครงการพัฒนาครูมืออาชีพ 2) โครงการเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือ 3) โครงการนิเทศติดตามประเมินผลแบบกัลยาณมิตร 4) โครงการฝึกอบรมเพื่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 5) โครงการประชุมปฏิบัติการ

จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและ 6) โครงการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน ซึ่งทุกโครงการได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและระดับคุณภาพที่ชัดเจน ได้ร่วมกันกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นและแผนพัฒนาตนเองของผู้ร่วมวิจัย แล้วนำสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังเป็นระบบ ซึ่งถือเป็นตัวสอดแทรกหลักในการพัฒนาคุณภาพครูนอกจากนี้ยังมีตัวสอดแทรกเสริมด้วย คือ 1) การบริหารจัดการเชิงระบบ 2) หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ 3) หลักการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและ 4) หลักการนิเทศกัลยาณมิตร ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ พบว่า ทุกโครงการประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจและคุณภาพของตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ ระดับ 3 เป็นอย่างน้อย คือมีคุณภาพในระดับ ดีขึ้นไปส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้ในทางบวก ทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และระดับโรงเรียน ตามที่คาดหวังไว้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงหลายประการ ทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์ นอกจากนี้ยังเกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อครู การปฏิบัติงานของครูและต่อโรงเรียน ได้แก่ 1) กระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ 2) การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนางาน 3) การคำนึงถึง 10 หลักการของ PAR 10 จรรยาบรรณ และ 10 บทบาทของผู้วิจัย 4) การคำนึงถึงหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ 5) หลักการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 6) หลักการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

4. การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

4.1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ด้านการจัดกิจกรรมแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ ลำดับที่ 3 ด้านการ

สรุปผลการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 4 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล และ ลำดับที่ 5 ด้านการวางแผนแก้ปัญหาหรือการเขียนเค้าโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 4

4.2 องค์ประกอบของโปรแกรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 9 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) บทนำ 2) หลักการและเหตุผล 3) ความมุ่งหมาย 4) ผู้เข้ารับการพัฒนา 5) ระยะเวลา 6) โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา 7) วิธีการพัฒนา 8) สื่อ และ 9) การวัดและการประเมินผล

4.3 โปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 9 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีองค์ประกอบดังนี้ 1) บทนำ ประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 9 สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และความสำคัญของการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 2) หลักการและเหตุผล ประกอบด้วย เหตุผลและความจำเป็นในการสร้างโปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 9 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 3) ความมุ่งหมาย ประกอบด้วยเป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลในการใช้โปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 9 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 4) ผู้เข้ารับการพัฒนา ประกอบด้วยครูที่มีความสนใจเข้ารับการพัฒนา หรือได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้เข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 9 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 5) ระยะเวลา ประกอบด้วย ระยะเวลาในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 9 6) โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา ประกอบด้วย 5 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 2 ด้านการวางแผนแก้ปัญหาหรือการเขียนเค้าโครงการวิจัยเพื่อ

พัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 4 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โมดูล 5 ด้านการสรุปผลการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 7) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยง การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 8) สื่อ ประกอบด้วย 1) เอกสารประกอบการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 2) เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ 3) เครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่องฉายโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการนำเสนอ 4) ใบความรู้ ใบงาน และใบกิจกรรม 5) แบบทดสอบ และ 6) แบบบันทึกการเรียนรู้อันดับที่ 9 จากการปฏิบัติงานและ 9) การวัดและการประเมิน ประกอบด้วย 1) การประเมินความรู้ของผู้เข้ารับการพัฒนา 2) ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนา

4.4 การประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันดับที่ 9 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมเป็นหน่วยที่จัดขึ้นเพื่อทำกิจกรรมพิเศษหรือให้บริการตามความต้องการของสถาบันหรือบุคคล มีการจัดลำดับการปฏิบัติตามที่วางแผนไว้เป็นแผนกิจกรรมที่วางไว้เพื่อเป้าหมายเฉพาะ (Bar and Keating, 1990) ประกอบด้วยรายละเอียดของแนวการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้รับการพัฒนาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้มากที่สุด โปรแกรมเป็นเสมือนลู่ทางที่ก่อให้เกิดลำดับขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็นโดยการมีภาวะที่สำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพให้กับผู้เสริมสร้างจากความสามารถหรือพฤติกรรมในระดับกว้างๆ ในตอนต้นไปสู่ความสามารถหรือพฤติกรรมที่มีเฉพาะเจาะจงในตอนท้าย (Rothwell and Cookson, 1997) วิธีการพัฒนาครูมีโปรแกรมการฝึกอบรมและกิจกรรมเพื่อพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นมาจากการกำหนดเวลา

เช่นการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการที่ศูนย์ฝึกอบรม หลักสูตรการจัดการที่มหาวิทยาลัย ส่วนกิจกรรมเพื่อการพัฒนาส่วนใหญ่จะถูกจัดให้อยู่ในกระบวนการทำงานที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ยังมีวิธีพัฒนาอีกประเภทคือกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองซึ่งจะถูกจัดขึ้นเฉพาะบุคคล จะเห็นได้ว่าโปรแกรม หมายถึงการจัดกิจกรรมที่มีการกำหนดระยะเวลา หลักสูตร เนื้อหาที่แน่นอนรวมทั้งการกำหนดสถานที่ในการใช้โปรแกรม ซึ่งองค์ประกอบของโปรแกรมควรมี 1) จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจน ครอบคลุมด้านความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรมการรับผิดชอบ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ที่อยู่ในแผนการสอนของโปรแกรม ครอบคลุมประเด็นปัญหาที่กำหนดในโปรแกรม 3) แผนการจัดการเรียนการสอนตรงตามจุดประสงค์ของโปรแกรม 4) จัดวัสดุ/อุปกรณ์ สื่อการสอนต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้และมีความน่าสนใจ 5) รายละเอียดของเนื้อหา 6) มีแบบประเมินผลหรือเครื่องมือที่ใช้วัดกระบวนการพัฒนาด้านต่าง ๆ หรือการปฏิบัติของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ 7) วัตถุประสงค์ สื่อการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลของโปรแกรม มีความสอดคล้องกับเนื้อหา 8) นำโปรแกรมไปใช้ เพื่อดูว่าสื่อการสอนและกิจกรรมนั้นเหมาะสมหรือไม่ และ 9) มีการรวบรวมข้อมูลจากผลการเรียนรู้ ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรมหรือไม่ (Niedermeyer, 1992) ซึ่งสอดคล้องกับ อังร บัวศรี (2542) ได้สรุปองค์ประกอบหลักของโปรแกรม แบ่งออกเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ได้ดังต่อไปนี้ 1) เป้าหมายและนโยบายทางการศึกษา 2) จุดมุ่งหมายโปรแกรม 3) รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร 4) จุดประสงค์รายวิชา 5) เนื้อหา 6) จุดประสงค์ของการเรียนการสอน 7) กลยุทธ์การเรียนการสอน 8) การประเมินผล 9) วัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิราพร พงศ์อาจารย์ (2547) ซึ่งได้ศึกษาการวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาและฝึกอบรมครู เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออกแบบผล การศึกษาพบว่า 1. ผลการศึกษาพบปัญหาและ

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการศึกษา การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ทำการวิจัยและใช้การวิจัยเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและจริงจังยิ่งขึ้น 2. ผลการสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมครู เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออกแบบด้วยผลลัพธ์การเรียนรู้ออกแบบของหลักสูตร เอกสารประกอบชุดฝึกอบรมสื่อและแหล่งการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ 3. ผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม หลังการอบรมครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออกแบบที่มากกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เจตคติต่อการวิจัยหลังการอบรมครูมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดีขึ้น ครูทุกคนได้มีการฝึกการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออกแบบในชั้นเรียนของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรพัฒนาตนเองเกี่ยวกับทักษะความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อวิชาชีพครู โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออกแบบ ซึ่งจะส่งผลให้ครูทราบถึงปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ออกแบบ การวางแผนแก้ปัญหาการเรียนรู้ออกแบบวิธีแก้ปัญหาในการเรียนรู้ออกแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นและเป็นไปตามมาตรฐานกำหนด

1.2 สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมพัฒนาทักษะการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออกแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ออกแบบ ซึ่งมีดัชนีความต้องการจำเป็นมากเป็นอันดับหนึ่ง สะท้อนให้เห็นว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่นๆ และต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ซึ่งผู้เข้ารับการพัฒนาต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาตามโปรแกรม อีกทั้งยัง

ต้องสามารถจัดสรรเวลาในการเข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรมให้สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาแต่ละรูปแบบ เนื่องจากการพัฒนาตามโปรแกรมจะมีลักษณะต่อเนื่องและเป็นระบบ ดังนั้น จึงควรได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาตนเองในหลายๆ รูปแบบ อาทิ การเข้ารับการฝึกอบรม การประชุม สัมมนา การศึกษาต่อ และศึกษาดูงาน เป็นต้น

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อย่างจริงจัง ทัวถึง และมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะ

กระบวนการทำวิจัยของครูผู้สอน ดังนั้นการวิจัยในครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้วิจัยในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและการใช้วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาครอบคลุมทั้ง ผู้เรียน ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา อันส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการนำเอาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ไปปรับใช้ในการพัฒนาครูในสถานศึกษาจริง ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2544). *การวิจัยในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมวิชาการ. (2543). *แนวทางการบริหารโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ชาติรี เกิดธรรม. (2545). *อยากทำวิจัยในชั้นเรียนแต่เขียนไม่เป็น*. กรุงเทพฯ: ดิจิตอล เลิร์นนิ่ง.
- ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พัฒนศึกษา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ไพศาล วรคำ. (2554). *การวิจัยทางการศึกษา*. มหาสารคาม: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มนพ สกลศิลป์ศิริ. (2553). *การพัฒนาคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. วิทยานิพนธ์ ค.ศ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิราพร พงศ์อาจารย์. (2547). *การวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาและฝึกอบรมครู เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2558). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET)*. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.

- สนธิ สัตโยภาส. (2556). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สู่การพัฒนาผลงานทางวิชาการของครุมีอาอาชีพ*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมและพัฒนาการอ่านการเขียนแห่งประเทศไทย.
- สุทิน วงศ์ประพันธ์. (2551). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษา* ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เสาวภาคย์ รัชพล. (2552). *ปัญหาและแนวทางพัฒนาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครู ในโรงเรียน* สังกัดเทศบาลจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ค.ม.พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- Barr, M.J. and Keating, L.A. (1990). "Introduction: Element of program development," in M.J. and Keating and Associates. *Developing effective student services program*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Niedermeyer, L.C. (1992). A Checklist for reviewing environmental education programs. *The Journal of environmental education*.
- Rothwell, W.J. & Cookson, P.S. (1997). *Beyond instruction: Comprehensive program planning for business and education*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.